

УДК 332.05

Кривицька Н.Ю., Громова А. С.

СТРАТЕГІЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті визначається сутність диверсифікації та обґрунтовується її впровадження на аграрних підприємствах для підвищення прибутковості виробничо-господарської діяльності. Ключові слова: диверсифікація, стратегія, сільське господарство.

В статье определяется сущность диверсификации и обосновывается ее внедрения на аграрных предприятиях для повышения прибыльности производственно-хозяйственной деятельности. Ключевые слова: диверсификация, стратегия, сельское хозяйство.

The paper defined the essence of diversification and justified its implementation by agricultural enterprises to increase the profitability of production and economic activity. Keywords: diversification, strategy, agriculture.

Постановка проблеми. Актуальність науково-прикладного дослідження диверсифікації виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств зумовлена багатьма обставинами серед яких: інтенсивне формування ринкового середовища, посилення конкуренції між виробниками продукції сільського господарства, розвиток маркетингових інструментів стосовно виявлення нових потреб споживачів та незадоволеного попиту.

Аналіз останніх публікацій. Наукове дослідження диверсифікації сільськогосподарського виробництва проводили такі науковці, як В. Андрійчук, М. Корецький, А. Шепіцен, В. Борисова, Н. Маслак, І. Міхаліна, Н. Бурачек, та ін. Аналізуючи підходи до визначення диверсифікації, можна стверджувати, що єдиної точки зору щодо сутності поняття диверсифікації немає. Слово “диверсифікація” означає розширення асортименту, видозміну продукції, освоєння нових виробництв[3]. Крім того, деякі вчені розглядають диверсифікацію виробництва на як засіб управління фінансовими ризиками, тобто як один із напрямків стратегічного розвитку підприємств [1,2]. Саме диверсифікація, як стверджує А. Шепіцен, в аграрному виробництві застосовується для зменшення ризиків, завоювання нових сегментів ринку, збільшення виручки підприємства через здійснення переробки.

Мета дослідження. Визначити різні види, напрямки диверсифікацій, дослідити особливості диверсифікації виробництва в сільськогосподарських підприємствах, обґрунтувати необхідність формування стратегії диверсифікації, як шлях підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК.

Викладення основного матеріалу. Стратегії диверсифікації застосовують у тому разі, коли підприємство знаходить привабливі можливості поза його бізнесом або в цьому є гостра необхідність. В основі стратегії диверсифікації лежить випуск якісно нових товарів, пошуку нових споживачів, перспективних каналів збуту та торгівлі, активних методів просування товарів. Розглядаючи диверсифікацію з точки зору управління

формуванням конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, ми розуміємо комплекс рішень та дій, спрямованих на отримання доходів з різних джерел, які усередині будь-якого підприємства відповідають заданим цілям та сприяють досягненню кінцевої мети.

Потрібно врахувати особливості диверсифікація виробництва в сільському господарстві, які обумовлені особливостями агропромислового виробництва:

- участь живих організмів у процесі виробництва;
- сезонність виробництва;
- особливості природно-кліматичних умов, які визначають спеціалізацію сільськогосподарських підприємств;
- обмеженість площі сільськогосподарських земель.

Диверсифікацію слід застосовувати в наступних випадках:

- коли спостерігається стагнація ринку;
- коли має місце перевищення запасу капіталу і виникає потреба в його використанні;
- коли підприємство втрачає можливість отримати додатковий прибуток на традиційному ринку внаслідок зниження конкурентоспроможності.

Підприємство, яке вирішило запровадити в процес виробництва диверсифікацію, повинно врахувати всі фактори, що впливають на її впровадження та пройти основні етапи диверсифікації. На рис. 1 представлені етапи при прийнятті рішення про проведення диверсифікації.

Рис. 1 Етапи при прийнятті рішення про проведення диверсифікації.

В сільськогосподарських підприємствах існує багато шляхів для диверсифікованого виробництва. Основні напрями здійснення диверсифікації – переробку сільськогосподарської продукції в підприємстві, розширення структури виробництва та розширення сфери послуг та ін.– запропоновані на рис.2. Перший рівень диверсифікації характеризується налагодженням переробки сільськогосподарської продукції та виробництво борошна, круп, м'ясо-молочних виробів, консервованих овочів, фруктів, соків, також виробництво нехарактерної продукції: збір лікарських рослин, виробництво тари, пакувальних матеріалів. А також можна розвивати такі послуги як організація утилізації відходів переробки агросировини та утилізація агрохімічних залишків та пестицидів, тощо.

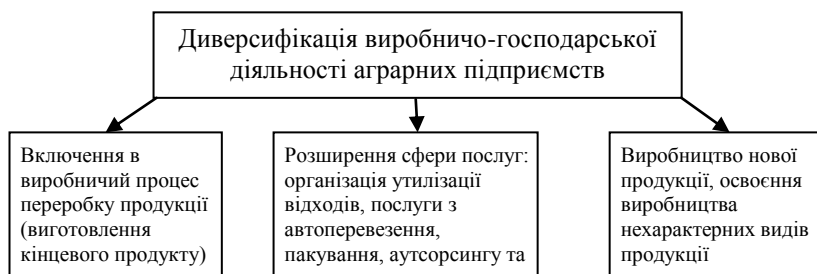

Рис. 2. Основні можливі напрямки диверсифікації виробництва агропромислового підприємства

Слід врахувати, що дрібні переробні або торговельні підприємства не зможуть забезпечити відповідного рівня якості та питомих витрат як на промислових підприємствах, тому автоматично мають конкурентні недоліки.

Одним із шляхів збільшення доходності сільськогосподарських підприємств є уникнення дискримінації виробників сировини – першооснови харчових продуктів з боку переробних і торговельних підприємств, збільшення матеріально-технічного переоснащення основного виробництва та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Ще один напрям диверсифікації аграрного виробництва є розширення його структури. Біологічна природа аграрного виробництва передбачає досягнення максимізації прибутку тільки при гармонійному поєднанні різних культур, на основі науково розроблених сівозмін, які сприятимуть максимальній забезпеченості культури поживними речовинами.

Ефективність діяльності аграрного виробництва тісно зв'язане з погодніми умовами і може бути змінено внаслідок діяльності підприємства. Фізіологія рослин різних культур характеризується неоднаковими за часом фазами розвитку і різною реакцією на певні погодні умови. Необхідно врахувати територіальні особливості: несприятливі погодні умови для однієї

культури є цілком або частково сприятливими для інших. Тобто, диверсифікація культур аграрного виробництва є своєрідним страховим інструментом підприємства, що дозволяє збільшити стабільність і передбачуваність його розвитку.

Одним з напрямів диверсифікації аграрного виробництва є розширення сфери послуг, які надаються сільськогосподарським підприємством. Для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства потрібно працювати за такими напрямами як: надавати техніку в оренду іншим господарствам після закінчення обробітку власних ділянок (в основному трактори, зернозбиральні комбайни); надання послуг населенню з машинного обробітку земельних ділянок; внесення органічних добрив; транспортні послуги та ін. Чим більше напрямів діяльності в сільськогосподарському підприємстві, тим вищий рівень диверсифікації, а отже і менша можливість збитків вцілому від виробництва і, відповідно, менший ризик комерційної діяльності.

Аналіз дослідження впровадження диверсифікації виробництва, що підприємство, яке випускає протягом кількох років однакову продукцію і не готує випуск нової, втрачає конкурентоспроможність і, в остаточному підсумку, зазнає банкрутства. Тому потрібно розробляти таку стратегію підприємств, яка була б спрямована на розвиток виробництва у достатньо короткі строки з наступним виведенням на ринок новітнього товару.

Висновки. Отже, диверсифікація стабілізує діяльність, робить аграрне підприємство менш вразливим до кризових явищ. Завдяки цьому диверсифіковані підприємства більш стійкі та конкурентоспроможні, ніж вузькоспеціалізовані. Вони мають можливість переливати капітал у найприбутковіші виробництва.

Впровадження диверсифікації в сільськогосподарське виробництво є беззаперечно допоміжним, а то й головним фактором забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства. Диверсифікація в аграрному виробництві має позитивний характер, оскільки спонукає до інтеграції з вітчизняними переробними підприємствами підвищує рівень їх завантаженості, підвищує рівень їх конкурентоспроможності на внутрішньому та світовому ринку і сприяє забезпеченню економічної та продовольчої безпеки держави. Тому, диверсифікація - це організаційно-економічний фактор підвищення ефективності виробництва і конкурентоспроможності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лемішко О.О. Диверсифікація – найважливіший фактор підприємницької діяльності у сільськогосподарських підприємствах Луганської області [Текст] // Економіка АПК. – 2001. - №4. – С.128.
2. Шепіцен А.О. Стратегія диверсифікації як основа формування конкурентоспроможності аграрної продукції [Текст] // Вісник ЖДТУ. – 2003. - №3. –С. 256.

3. Петрова Н. О. Стратегія диверсифікації сільськогосподарського виробництва, як шлях формування конкурентоспроможності підприємства АПК [Текст] // Вісник СНАУ.-2009.- №4. – С. 129-130.